

Список використаних джерел

1. Мобільні додатки у період пандемії COVID - 19. URL: <https://www.appannie.com/en/insights/market-data/mobile-app-usage-surged-40-during-covid-19-pandemic/>
2. 8 причин, щоб полюбити Figma. URL: <https://artjoker.ua/ru/blog/8-prichin-chtoby-polyubit-figma-tak-zhe-silno-kak-my/>
3. Введення в мову програмування Dart. URL: <https://metanit.com/dart/tutorial/1.1.php>

УДК 004.82

Катаєва А.І., к.т.н., старший викладач
кафедри комп'ютерних наук та
інформаційних технологій

ЗАСТОСУВАННЯ БАЗ ЗНАНЬ ДО НЕСТРУКТУРОВАНОЇ ТЕКСТОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Донецький національний університет імені Василя Стуса, м. Вінниця

На сьогоднішній день, велика кількість неструктурованої текстової інформації зосереджено в мережі Інтернет. Велику її кількість можна структурувати, застосовуючи сучасні засоби для утворення реляційних баз даних (БД). Та що робити, коли інформацію структурувати неможливо або доволі складно? На допомогу приходять бази знань (БЗ) – сучасний інструмент для утворення сукупності знань з певної предметної області, формально представлених так, щоб на їх основі можна було здійснювати міркування. Зазвичай база знань є сукупністю правил виводу. [1]. Тому важливим моментом постає питання утворення та роботи бази знань із неструктурованою текстовою інформацією.

Розглянемо існуючі моделі побудови баз знань, які можуть вирішити поставлену задачу:

- продукційна модель подання знань – модель, заснована на правилах, дозволяє представити знання у вигляді пропозицій типу – «Якщо (умова), то (дія)»;
- семантична модель знань – це модель, основою якої є орієнтований граф, який відображає відношення (зв'язки типу: «це» («АКО – A-kind-of» «is»), «має частиною» («has part»), «належить», «любить») між поняттями (абстрактними або конкретними об'єктами); [2].
- фреймова модель даних – її розуміють як мережну моделі уявлення знань, коли фрагмент мережі представляється фреймом з відповідними слотами і значеннями [3];

- логічна модель знань – це модель, у якій вся інформація, необхідна для вирішення прикладних завдань, розглядається як сукупність фактів і тверджень, що представляються як формули в деякій логіці [3].

Отже, перед нами стоїть задача проаналізувати вхідний текст та на його основі утворити БЗ. Процеси аналізу та синтезу текстової інформації традиційно базуються на апараті формальних граматик. Фактично, йдеться про набір правил, що дозволяють описувати деякі граматичні закономірності природних та штучних мов [4]. Для того щоб проаналізувати цілий текст необхідно розділити його на частини.

Проаналізувавши існуючі моделі формування БЗ, зупинимось на семантичній. Так як в основі семантичної структури природної мови лежить модель оточуючого нас світу, то можливість точного опису природної мови прямо залежить від можливості побудови релевантних моделей реальної дійсності. Для формалізації семантики природною мовою достатньо мовної моделі світу, а ця модель міститься в словарному запасі природної мови [5]. Тому наша БЗ буде певним словником. Одним з ключових понять для визначення структури словникових системи є поняття лексикографічного параметру – деякого «кванту» лінгвістичної інформації, що може мати самостійний інтерес для користувача, але, як правило, виступає в комбінації з іншими параметрами – «квантами» – і знаходить своє специфічне вираження у словниках; іншими словами – це особливе словникове відображення окремих структурних рис мови [6].

Для формування словника, який буде основою БЗ, наведемо формальну модель онтології – впорядковану трійку виду:

$$O = \langle X, \mathfrak{R}, \Phi \rangle, \quad (1)$$

де X – скінченна множина концептів (понять, термінів) предметної області, яку представляє онтологія O ; \mathfrak{R} – скінченна множина відношень між концептами (поняттями, термінами) предметної області; Φ – скінченна множина функцій інтерпретації, заданих на концептах та/чи відношеннях онтології O .

Введемо обмеження у загальне визначення онтології. Як наслідок, отримаємо таксономію:

$$\begin{aligned} O = T^0 &= \langle X, \mathfrak{R}, \{\} \rangle, \\ X &= \bigcup_{i=1}^N \alpha_i, \\ \mathfrak{R} &= \{is_a\}. \end{aligned} \quad (2)$$

Під таксономічною структурою розуміється ієрархічна система понять, пов'язаних між собою співвідношенням is_a – бути елементом класу. Відношення is_a має завідомо фіксовану семантику і дозволяє організувати структуру понять у вигляді дерева.

Отже, семантичний словник S можна задати у вигляді об'єднання множин $V_i(x)$ (функції значення слова) для всіх $x \in W(\square)$ (де $W(\square)$ – кінцева множина всіх слів):

$$S = \bigcup_{j=1}^N \bigcup_{i=1}^m V_i(x_j). \quad (3)$$

Записи семантичного словника S_r будуть мати наступний вигляд:

$$S_r = V_i(x) = x \cup f_m(x_1^1, \dots, x_n^1) \cup \alpha \cup k \cup M(u), \quad (4)$$

Де x – заглавне слово; $f_m(x_1^1, \dots, x_n^1)$ – суперпозиція семантичних функцій, що відповідають значенням слова x ; α – посилання на ієрархію типів; k – посилання на концептуальний граф чи порожню множину; $M(u)$ – множина посилань на словник стійких словосполучень чи порожню множину.

Для побудови моделі бази знань на основі семантичного словника S_r з записами (4) потрібно визначити складне відношення \mathfrak{R} для всіх елементів усіх класів предметної області, тому на першому етапі пропонується побудувати квадратну матрицю Q із визначеними статистично вагами (пропорційними кількості) зв'язків між словоформами обраного тексту. Для реалізації моделі бази знань будемо використовувати нечіткі відношення.

Після ряду перетворень, на основі синтаксичного розбору кожного речення вхідного тексту вносимо зв'язки між значимими словоформами до БЗ Q .

Отже, запропоновано застосувати семантичну модель бази знань (4) з урахуванням квадратної матриці, в якій по рядках вказане головне слово, а по стовпцях – залежне. Елементами матриці є сили зв'язків між цими словоформами, тобто чисельне вираження частоти зв'язку між головним та залежним словом. У побудові матриці беруть участь лише значимі частини мови обраного тексту, а для формалізації відповідного нечіткого відношення бази знань будується функція належності (5).

$$\overline{\mu_Q} = \frac{1}{m} \sum_{j=1}^m \mu_{Q_j} = 0,5, \quad (5)$$

де m – кількість ненульових елементів матриці Q ; μ_{Q_j} – сигмоїдальна функція.

Приведемо приклад проаналізованого речення. Нехай маємо речення: *(Does) (the) people (from) (the) ship mayflower have come friends (with) (the) indian?* На рисунку 1 представлено аналітичний граф.

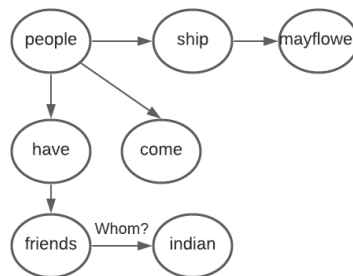

Рисунок 1 – Дерево графа аналізу речення

Як бачимо, структуру графа утворюють лише значимі словоформи, які і формують базу знань.

Список використаної літератури

1. - Марченко А.В. ОБДЗ. Тема 11 - Загальна характеристика баз знань [Електронний ресурс]. Режим доступу – <https://ocw.sumdu.edu.ua/content/811#node86174>
2. Марченко А.В. ОБДЗ. Тема 12- Моделі знань [Електронний ресурс]. Режим доступу – <https://ocw.sumdu.edu.ua/content/811#node86180>
3. Моделі подання знань. Мережеві моделі: фрейми, семантичні мережі [Електронний ресурс]. Режим доступу – http://baklaniv.at.ua/PSAI/leksija_9-10_2016.2.pdf
4. Словарь по кибернетике / [ред. академик В. М. Глушков]. – К.: Главная редакция украинской советской энциклопедии, 1979. – 624 с.
5. Карпіловська Є. А. Термінологічний підфонд у складі морфемно- словотвірного фонду української мови / принципи формування та можливості використання / Є. А. Карпіловська // Україномовне програмне забезпечення. Матеріали 4-ої та 5-ої Міжнарод. науково-практ. конф. "УкрСофт". – Львів, 1995. – С. 161–162.
6. Караулов Ю. Н. Лингвистическое конструирование и тезаурус литературного языка / Ю. Н. Караулов // – М.: Наука, 1981. – 467 с.

УДК 004.01

Коломієць М.В., студентка 4 курсу
спеціальності 122 «Комп'ютерні науки»
Мартьянова Т.А., к.т.н., старший викладач
кафедри комп'ютерних наук та
інформаційних технологій
Загоруйко Л.В., к.т.н., доцент, доцент
кафедри радіофізики та кібербезпеки

СИСТЕМА ВІДДАЛЕНОГО УПРАВЛІННЯ РОБОТОТЕХНІКОЮ НА ПЛАТФОРМІ WEBOTS З МОДУЛЬНИМ ТИПОМ ПОВЕДІНКИ ТА SQL БАЗОЮ ДАНИХ

Донецький національний університет імені Василя Стуса, м. Вінниця

На сьогоднішній день галузь робототехніки потребує постійного і стрімкого розвитку «мозку» машин. Штучний інтелект повинен не лише чітко відповідати призначенню робота, але і бути ефективним в області його застосування. Зростає кількість нових алгоритмів управління, а отже збільшується попит на тестування розробленої поведінки аби вірно оцінити логіку керування і її можливості [1]. Отже, завданням наукової роботи стало розробити середовище для впровадження і тестування алгоритмів поведінки робота в його природному оточенні.

Симулятори робототехнічних пристроїв відмінно справляються з задачею моделювання робота, його корпусу, коліс, сенсорів, датчиків і т.і., а також відтворення різноманітних умов в яких він перебуває [2]. Крім того, більшість